

I. MAĢISTRA JĀŅA TRAMPEDAHA NAMS

Jānis Vridriķis nule gribēja ieiet blakus laboratorijai iekārtotā pustumšā, bet greznā dzīvoklī, kad viņam likās: pa kluso ieliņu tuvojas sveši soļi un apstājas pie ārdurvīm. Vecais vīrs sirga ar vajāšanas māniju: tam šķita, ka dakteris Džonsons pa visu pasauli izsūtījis spieģus un okšķerus, lai viņu atrastu un mēģinātu nolaupt tinktūru, mikstūru, kā arī reto dzērienu un izsmalcināto ēdienu receptes. Ar tām Trampedahs Cēsīs bija slavens tapis, ļaudis ārstējis un iepriecinājis, visnotaļ mediķu brālības naidu iemantodams. Un redzi: maģistrs bija kļuvis gaužām aizdomīgs. Tā, piemēram, vakardien viņam šķita, ka, ejot pāri Ventas tiltam, kāds šaubīga izskata strēlis ar katliņu galvā aizmugurē seko. Jānis Vridriķis tūdaļ griezās atpakaļ un ieslēdzās savā namā, aizvēra slēģus un kluss sēdēja līdz pusnaktij, lai gan gājējs nebija neviens cits kā Gaiķu patmalu īpašnieks, kas, vīnūzī galviņu iesildījis, slepeni gāja uz Pārventu pie Skubiķu meitām. Ieraudzījis uz tilta aptieķeri,

pats ne pa jokam izbijās. Šorīt bija atnākusi patmalnieka oze un par to sūdzējusies Vridriķa saimniecei Kerolainei. Raudādama lūgusies, lai jele aptieķera kungs iedodot zāles, ko iemānīt znotam, lai tas nomierinātos un turētos pie sievas, nevis kā dagls kuilītis vazātos uz Pārventu.

Jānis Vridriķis pats to bija slepus klausījies, par savu alošanos aumež nokaunējies un solījies turpmāk vairs nepalaisties nekādām slimīgām aizdomām, kas jau kļuva par izteiktiem šizofrēnijas vēstnešiem.

Tā nu tas bija, bet patlaban māģistram tomēr likās, ka pie ārdurvīm kāds stāv. Viņš nevarēja sevi piespiest nedomāt par šo sikumu, kauču bija aizņemts ar nopietnām lietām – aizto destilācijas aparātā – mašīnā ar spirālēm, aņķiniem un spožu vara šķīvenī, ielicis trīs mārciņas sagrūztas un ieraudzētas paegļu ogas, piejaucis 10 lotis kaltētu *arthemisia absinthum* jeb vērmeli, 10 lotis kaltētus kalmju rāceņus, 5 lotis saldo sinepju pulveri, drusciņ sarkano un zilo činarīnu – *centaurea benedicta* un 10 lotis maisītu plaušu zāli (*pulmonaria*) ar *iris florentina* saknītēm, patlaban dzina nepārspējamo spēka dzērienu džinu (*Old Dry Gin*), kuru jau senie holandieši bija ieteikuši bailīgiem jūras braucējiem, kas trīcējuši, dzirdot par jūras laupītājiem, vai nevarējuši pārciest nikno zīdvesta tārpinī.

Ar šīm zālēm Jānis Vridriķis jau Cēsīs bija izglābis nelabojamo dzērāju Mārci Bumburu, kas bargoja un šūta nevaldāmā papierē – *delirium tremens*. Un notikās, ka, iebaudījis paegļogu tvinkumu, Mārcis cieši aizmiga, pēc divdesmit četrām stundām pamodās, un no tā laika viņš vairs mutē citu nav ņēmis kā vien *Old Dry Gin*.

Jau dzidri zaļganie pilieniņi pa dzesinātāja caurulīti sāka tecēt porcelāna satvarā un izplatīja telpā aromātu no gaistošām skābēm un esteriem, kurus ieelpojot vien nomierinājās prāts. Taču lielum lielā daļa mosta vēl tvinka vara šķīvenī, un paies laba stunda, iekams varēs sākt otrreizējo dzīšanu...

Savādi... Noslēpumainais gājējs bija apstājies pie namdurvīm un klusēja. Šāda izturēšanās māģistram iedvesa bailes, pat klusas šausmas... Kas viņš varēja būt? Ubags? Tiesu izpildītājs? Ciemiņš?

Ciemiņš nevarēja būt, Trampedahs ne ar vienu nedraudzējās. Viņš dzīvoja vientuļi, saimniecību pārvaldīja Kerolaine, gadus piecdesmit veda angliete. To bija atsūtījusi šurp skotu zemē aizprecētā meita. Vridriķim sieva bija sen mirusi, dēls karos bez vēsts pazudis.

– Lai papiņš vienatnē neapaugtu ar piepēm, – kā apdrošināts sūtījums ar kuģi 1928. gada maijā – tieši pirms diviem gadiem – no Eiras grāfistes bija pienākusi Kerolaine. Pilsētiņas iedzīvotāji, sevišķi bērni Kerolaini sauca par raganu, tāda viņa patiesi izskatījās ar pakausī saspraustu cegunu, melniem ūstiem padegunē un dragūnu kaprāļa balsi. Toties Kerolaine mācēja brangi vārīt un cept un darīja to akurāti pēc Jāņa Vridriķa receptēm, bez tam vēl citīgi kopa izmeklēto ārstniecības augu, sakņu un puķu dobes, viņa laistīja dilles, pētersīļus, skostiņus, ercišokus, rušināja rozmarīna krūmus, uz zirgu mēsliem sētmalas ēnā audzēja garšīgas sēnes – briedenes.

Kur sēta sniedzās līdz patmalu upītei, maurā ganījās trekni gūži un kalkūni, bet bēniņos Kerolaine bija ierīkojusi mājeli dūviņiem, bez tam iekasēja naudu no slimniekiem par zālēm un ārstēšanu, veda laboratorijas grāmatvedību un prata glabāt noslēpumus, tā ka maģistrs pie Kerolaines bija gaužām piejūcis un pateicīgs tai, aizto varēja nodoties tikai zintenībai, gastronomijai un literatūrai.

Jā, arī rakstniecībai! Viņš, ja gribētu, būtu svinējis savu burtnieka 50 gadu jubileju – aizto tieši 1880. gada šķībajā jeb sveču mēnesī pie Ķīmeļa un Pīpera bija iznākusi viņa pirmā – līdz šim nepārspētā pavārgrāmata – P. P. P.

Velti šos piecdesmit gadus kritiku vai recenziju gaidījis, vismaz anotācijas krievu, vācu, kaut jele latviešu avīzēs, mēnešrakstos vai zinātniskajos izdevumos, neskatoties uz sarūgtinājumu, Jānis Vridriķis Trampedahs bija pārliecināts, ka reiz pienāks diena, kad viņu slavēs, par viņu rakstīs, viņam uzcels pieminekli Cēsīs – pilsetā, kurā tas uzaudzis un radījis savu izcilo P. P. P., vismaz piestaknīs goda plāksni tai istabiņā un pie tās sienas, kur Jānis Vridriķis nācis pasaulē...

Domas un sapņi par nākotni viņu nomierināja. Kaut tikai tie nelietīgie okšķeri, ka tevi jupis... okšķeri, kas gribētu nolaupīt viņa receptes, publicēt un uzdot par savām...

– Es jūtu, kāds aiz durvīm tomēr stāv, – nočukstēja maģistrs, klusi aizslēdza ārdurvis, nogrieza liesmiņu, kas dega zem vara šķīveņa, mazāku un uz pirkstgaliem ielavījās darba kabinetā, kurā atradās liels, papīriem un grāmatām piekrauts bumbierkoka rakstāmgalds un tāda paša stila krēsli augstām atzveltnēm.

Maģistrs gurdus iegrima atzveltnē un, aizturējis elpu, klausījās... Jumta korē ūbēja dūviņi, bet uz ielas kapa klusums... Jānis Vridriķis izmisis raudzījās dzeltenbrūno sējumu ādas mugurās...

Pie sienas, kuru apņēma brūns ozola panelis, stāvēja grāmatplaukts – pilns dārgiem un vērtīgiem sējumiem. Grāmatas bija grieķu, latīņu, krievu, franču, vācu un angļu mēlēs, jā – pat latviešu dainas tur bija un vārdnīcas, un dažādi mājturības žurnāli: “Sievietes pasaule”, Vanderveldes “Laulības tehnika”, brošūriņas par nacionālo ēdienu – kamu, pinkuča, kulteņa, zīdeņa, skābputras, spēķa jeb spētiķa un biezpiena klockenu viras pagatavošanu; valodnieciskās leksikas tabeles ar dažādu tautu dzeramvārdiem un tostiem, to etimoloģija, izcelšanās un kā tie raksturo atsevišķas tautas, piemēram, prozīt; skōl; na zdorovje; žmiudz vasals; paņem uz krūti; stum purnā; gamardžoba utt.

Pie griestiem karājās majestātiska pētereļlas spuldze ar sešpadsmitās līnijas cilindru, milzīgu baltu kupolu un smagu spīdīgu atsvara bumbu, tā ka spuldzi aiz īpašas urves varēja pavilkt gan zemāk, gan augstāk, gan nolaist pavisam zemē – uz galda.

Maģistrs klusām aizbīdīja divviru durvis, kas veda ēdamzālē, jo no turienes pa logu svešinieks varēja ielūkoties un redzēt, kas notiek kabinetā.

Ēdamzāle bija neliela, bet ārkārtīgi piekrāmēta telpa. Vidū stāvēja apaļš galds, klāts ar sniegbaltu cietinātu galdautu. Tur jau atradās trauki un ēšanas piederumi.

“Sasodīts! Drīz taču vakariņām jābūt galdā,” domā maģistrs. “Bet pie ārdurvīm kāds cilvēks stāv jau ilgāk par minūti...” Vecais vīrs jūt, ka ēšanas prieks tam samaitāts... maltītei viņš paradis psiholoģiski sagatavoties. Viņi ēd divatā – Kerolaine un Vridriķis. Ēd klusēdami, taču ēdamreizes ir svinīgas un ceremoniālas, maģistrs to tā pavēlējis.

Top iedegtas sveces, laistās nažu un karošu sudrabs, noplīvo salvetes kā balti dūviņi, zib porcelāns, gan Rozentāla, gan Meisenes, vieķī liekot, ko ēd un dzer, jo katram ēdienam sava stila piederumi un trauki, tas ir stingri noteikts.

Buljonam piestāvēja vienkāršs un atturīgs *Veuve Cliquot Pousardin* terīns ar tās pašas servīzes lēzenām tasēm viegli iezeltītām maliņām. Konsomē bija jāpasniedz Sevras šķīvjos ar zilu dubultkareto apmali, arī terīnam bija tas pats zīmējums, tikai daudz vieglāka ārējā forma, ievērojot to, ka visi konsomē ir smagāki par jebkuru buljonu, – tādēļ arī karote, ko paceļ pie lūpām (nevis lūpas tuvina karotei, kā to nepiedodami dara Francijā Dordoņas departamenta ziemeļos un rietumos no Larošfuko), ir smagāka un prasa vairāk sasprindzināt delnas iekšējos muskuļus, kādēļ ēdēja rokas kustības un sēža kļūst nebrīvāka un nedaiļāka. To var novērst, ja, konsomē ēdot, lieto ne gluži tīra sudraba masīvas ēdamkarotes, – firma Meiers un Sons Antverpenē izgatavo viegli apsudrabotas volframa ēdamkarotes ar graciozi ieliektiem rokturu naziņiem.

Jānis Vridriķis Trampedahs stingri seko, lai smagos cepešus liktu uz pamatīgas lēzenas bļodas, ko ražojis Kuzņecovs Rīgā, bet lai frikasē un “ši” jeb “zis” pasniegtu tās pašas markas garenās muldiņās, kamēr cīruļus ar vīnogām un briedenēm jāgatavo māla podos, kurus svīdina uz skābaržu oglēm, pieliekot šalotes un piešaujot glāzīti sprančvīna, pēc tam, labi notīrītu, visu to podu liek uz galda, apsēdžot ar tīru salvjeti.

Šinī gadījumā vislabāk noder latgaliešu keramiķu nacionālie paraugi, kaut arī pats saturs tiem traukiem ir starptautisks, vienīgais noteikums – šādā podā vairs nedrīkst liet skābputru ar kloceniem.

Stingri prasīts, lai irbju pastēti sierā pasniegtu tikai gliemežvākos, kas savākti Baleāru salās īsi pirms taifūna...

Jānis Vridriķis paskatījās pulkstenī: jau trīs ar pusi minūtes... Labi!

Arī viņš sēdēs un nekustēsies... Kaut kas šai lietā nav tīrs... Ēdamzālē drīz ienāks Kerolaine ar deserta paplāti...

Desertam visbagātīgākā trauku izvēle – tie, izstādīti lielās bufetes stiklā, zaigo un laistās apaļajā sānu spogulī. Tur ir kristāls, augļu vāzes secēsijas stilā, kaldināts sudrabs un, visbeidzot, glāzes, glāzes...

Glāžu leģioni snaiķst bufetes augšstāvā: tur ir tievglāzītes šerijam un koantro, ko izgatavo no oranžu ziediem un kas pirms lietošanas delnā jāsasilda, lai sāktu izdalīties aromāts. Tur glāzītes franču konjakam *Bisquit de boucher* un *V. V. O. (Very Very Old)* markām, drusku lielākas *Camus, Martell* un *Gournay S. O. P. (Superior Old Pale)* konjakiem, pavisam lielas Armēnijas piec-zvaigžņu un *O. S.* pasaules markām, kuras speciālos apstākļos dzer pat no tējas glāzēm, etiķete to pieļauj, jo kaukāziešu viesmīlība tiktu rupji aizskarta, ja mēs tiem konjaku palūgtu ieliet piecadsmit gramu uzipirksteņos. Vecais maģistrs dzer no vismazākajām, toties biežāk un bez tostiem. Kam gan lai viņš šos tostus uzsauktu, Kerolainei?

Vissarežģītākā glāžu sistēma ir vīniem, tur tikai retam izdodas tikt galā bez samisēšanās.

No slaidām un grumbuļainām konusveidīgām kristāla glāzēm dzer baltvīnu, gludām, vēderainām – sarkanvīnu, garām, tievām – šampanieti *Sparkling Hak* un *Sparkling Moselle*, no garām plakanām – *Fleur de Sillery, Grand Vin Brut* un *Extra Dry*. Martini dzer no pamaziem ieapaļiem pokāliem, ja tikai to nemaisa ar citām salejām, pretējā gadījumā mikstūru pasniedz glāzēs, kas domātas oranžeādei.

Vēl ir simtiem paveidu vienkāršāku vīna šķirņu traukiem, šos priekšrakstus varēs atrast P. P. P. jaunajā izdevumā, tāpat – pie kādiem ēdieniem attiecīgu vīnu atļauts lietāt, bet par to vēlāk... Jānim Vridriķim Trampedaham tas viss labi zināms, tāpēc arī nekāda atkāpšanās, nekāds kompromiss nav iespējams viņa ēdamzālē, pie viņa ēdamgaldā...

“Tas viss ir tikai šķītis... Atkal kārtējās halucinācijas... Mans dievs, mans dievs, kas notiks, ja tas tā turpināsies! Kāds ir nācis garām un atkal aizgājis, tas viss...” Trampedahs mēģina domāt par kaut ko citu, viņš sāk pētīt bildi pie sienas. Pīters Klāss “Brokastu

galds” (tā gan ir tikai veikla kopija). Pāršķelts arbūzs – sula kā svaigas asinis... Asinis! Mans dievs, mans dievs... Kādēļ taisni to bildi...

Ēsmes un dzersmes izjūtu paceļ gleznas, kas sakārtas gar ēdamzāles sienām, tie ir portreti un klusās dabas, stiliski visai raibs klāsts, taču tos vieno kopēja tēma: vīns, medijumi, augļi, slaveni ēdēji un dzērāji.

Apskati sāksim stūrī pa kreisi. Tur gleznotais alķīmiķis beretē ir Arno de Vijnefs (*Arnaud de Villeneuve*), kas 1250. gadā pirmais no viņa izdestilēja uguns ūdeni, vēlāk nosauktu par sudraba ūdeni, tad par dzīvības ūdeni – *l'eau-de-vie*, beigās gluži vienkārši par brandavīnu.

Tālāk jūs redzat mūka tērpā Lemerī, kas 1701. gadā dzīvoja Šarentas departamenta Konjaka miesteli, blakus Segonzakai, un bija paslēpis uguns ūdeni no sava māsasdēla, ieliedams un nobēdzinādams dzērienu ozola mucā, kuras dēļi satur, kā jau katra ražena ozola dēļi, – celulozi, hemicelulozi, poliuronidus, lignīnu un ir poraini. Šais porās tad nu iespiedās uguns ūdens, izšķīdināja daļu no tur atrastām ķīmiskajām sastāvdaļām, pie kam apkārtējā gaisa skābeklis, kas no ārpuses tāpat iekļuva ozola dēļu porās, oksidēja šīs vielas, radās aromātiskās garšas un smaržas, gaistošās skābes un esteri, un, jo ilgāk turējās, jo vērtīgāks šis dzēriens palika. Konjaks sāka maitāties tikai pēc trīsdesmit gadu stāvēšanas, bet Lemerī gādāja, lai tas nenotiktu. Viņš bija dominikāņu mūks, un deguna krāsa uz šī portreta liecina, ka Lemerī tiešām ir tas pats, kas izgudroja *Fin de Champagne*, slavenāko no slavenajiem, dievišķīgāko no dievišķajiem Francijas dzērieniem. Nākošais portrets – vara grebums, kurā redzams Alfrēds de Vinji mazā žvingulī un viņa sajūsmības pilnais autogrāfs:

*“En 1857 Monsieur Alfred de Vigny avait dans sa cave les recoltes de 1856 et de 1857, on tout pres de 65 hectolitres de Cognac, de cette liqueur des Dieux, comme l'appelle Victor Hugo.”*¹

¹ Alfrēdam de Vinji kungam 1857. gadā pagrabā stāvēja mucas ar 65 hektolitriem 1856. un 1857. gada ražas konjaka – dievu dzēriena, kā to dēvēja Viktors Igo.

Ceturtajā portretā redzams Gambrinuss – apiņotā alus izgudrotājs, īstenībā Flandrijas karalis Žans (I) Primus, kaut zināms, ka alu dzēruši arī senie ēģiptieši, taču viņiem alus bijis bez apiņiem un bez grādiem, īsta putriņa – medus kvass.

Viņu izgudrojis dievs Bakhs, to zina katrs bērns, un visvairāk to izdēris dzejnieks Anakreonts, tādēļ piektajā bildē viņi abi kopā likti, bet jau pirms tiem arābi pazinuši vīnogu dzērienu – *Al kogol*, taču Korāns to dzert aizliedzis, tādēļ līdz šai dienai to lieto tikai viena sekta – alkoholisti, kas izklīduši pa visu plašo pasauli.

Holandiešu meistaruru natūrmortos gleznoti neticami daudzumi dabiski beigtu (*natur-morte*) teteru, rubeņu, meža pīļu, irbju un zaķu, kas izdekorēti vīnogām, melonēm, āboliem un bumbieriem.

Latviešu gleznotāju klusajās dabās turpretī dominē iegriezti citroni, iedzertas degvīna pudeles, iegrauzti gurķi, zili svēdrains līnu galdauts ar svečturi un klaips maizes ar nazi un bez naža.

Kubistiem palikušas kumosīņos sagrieztas ģitāras un tukšas četrkantīgas blašķes. Ekspresionistu gleznās redzamas vairs tikai papīres jeb paģiras.

Klau! – Jānis Vridriķis priekšnamā dzird stiklu nošķindam un tādu kā kritienu.

Zaglis! Viņam pīere nosvīst, izbailēs pamet acis uz logu un redz, ka pie sētas Kerolaine baro gūzus... Atvērt logu un kliegt? Ja nu tas patiešām ir laupītājs, būs par vēlu.

Trampedahs klusu paņem no rakstāmgalda atvilktnes studentu gadu divkauju pistoli un, pie visām miesām drebēdams, ver durvis uz priekšnamu... Logs ir vaļā (maģistrs atceras, ka pēc pusdienām atvēris, lai izvēdinātu nejauko laboratorijas dvaku, pēc tam piemirsis aizšaut vēzēkli).

Pie loga stāv jauneklis ar švītīgu donkihota bārdu, dziļu rētu vaigā, kas stiepjas no vienas acs līdz lūpu kaktiņam, saglauztiem un vidū pārsukātiem matiņiem, ģērbies pēc pēdējās modes – šaurās paslavās, raibā spencerī un kurbēs, kas neglītiem ceļa putekļiem klātas. Taču pēc laupītāja svešais neizskatās, maģistrs pistoli nolaiž, bet nespēj parunāt: baiļu vietā stājies sašutums par nekauņu ar sabristajām kurbēm.

Jaunais cilvēks rūpīgi aizver logu, aizbultē vēzēkli un kā laucinieks nesteidgamies, nopūtis no piedroknes kādu tur pieķērušos salmiņu, noklepojas un saka:

– Labsvakars jūsmājās!

Jānis Vridriķis ir satriekts, viņam trūkst trāpīga vārda, ar ko atsēdināt zaļknābi, – ar laiku ienāks prātā, bet tad būs par vēlu, tā jau agrāk noticis, kad viņš, piemēram, naktī izdomāja spīdošo runu, ar kuru disputā iznīcināt nolādēto dakteri Džonsonu.

– bvakar...

Tas ir viss, ko vecais vīrs spēj izgudrot. Stāvokļa valdnieks kļūvis iebrucējs.

– Es gaisā jūtu dievišķīgu džina smaržu, – viņš saka. – Tātad neesmu apmaldījies. Vai man tas gods runāt ar maģistru *cand. pharm.* Jāni Vridriķi Trampedahu?

Sākums ir labs: jauneklis godina Trampedahu par maģistru, kauču gan šo zinātnisko grādu aptieķers pats sev iedevis, kad bija sācis nodarboties ar astroloģijas zinātnēm. Īstenībā viņš ir tikai farmācijas kandidāts.

– Kas jums vēlējis te ienākt? Kaleit es atpūšos, taleit mesks pa logu istabā. Ārā, es jums saku, ārā!

– *Silentium!* Stāvēju ārpusē ceturtdaļstundu un spiedu elektriskā zvana pogu, bet velti. Dzirdēju, ka istabā kāds knosās, slēdz durvis, bet iekšā nelaiž. Tad ieraudzīju aumež zemo palodzi, pusatvērto logu – sapratu, ka jūsu pilsētiņā staigā pa logiem un skatās caur durvīm.

Šai brīdī maģistrs nosarka: viņš bija kādu laiciņu uņģinējis pa atslēgas caurumu, bet nenieka nebija varējis saskatīt...

– Es tiešām zvanīju, cienījamo maģistr!

– Strāva mūsu pilsētiņā izbeigusies: patmalās ūdens trūkums, bet, kad nolīs lietus, tad atkal būs. Pie ārdurvīm vajaga skaļi dauzīt. To jums gan pienācās saprast, jaunais cilvēk...

– Cienīts kungs, tad tas ir jāuzraksta ar krītu ārpusē, – iebilst jauneklis.

– Hā! Jāuzraksta? Varbūt jāraksta – “esmu izgājis, šeit var zagt”? Redzu jums caur un cauri: jūs sūta dakteris Džonsons man

draudēt, mani pierunāt; es to visu jau sen zinu... Pasakiet viņam, ka parādīju durvis un liku vākties pie velna! Mana pistole ir pielādēta ar trekniem renkuļiem, ieteicu nekavēties: jums nav citu iespēju kā Ēdoles slimnīca vai Tadaiku kapi.

– Kādēļ tik nervozi, cienītais? Kam lājat, kam mani ar lodēm baidāt, ar renkuļiem? Apgalvoju jums, ka nekādu dakteri Džonsonu nepazīstu, vispār – uz dakteriem man nospļauties, tāpat kā uz jūsu aizvēsturisko ieroci, kuru var iedarbināt tikai tad, kad deglim tuvina pēterēļļā samērcētu un aizdedzinātu lupatu vīšķi. Bez tam – mani lodes neķer, esmu dzimis zem Ūdensvīra zīmes, to jums gan vajadzēja zināt, iekams sākāt draudēt, cienījamais farmācijas okulto, arī alķīmijas zinātņu maģistr, *praemissis praemittendis*...

– Jūs tātad mani tomēr pazīstat? – brīnās maģistrs. Vecīgajam vīram pēkšņi šķita, ka būtu pamanījis jaunekļa pierē katrpus auss mazus izaugumiņus, rūpīgi matu sukājamā paslēptus. Šis atklājums darija to mazliet nemierīgu. Bet tad svešinieks griezās pie aptiekāra:

– Lasīju jūsu 1880. gadā sarakstīto P. P. P. Uzskatu, ka tā ir vislabākā pavārgrāmata, kāda jebkad iznākusi, ģeniāls darbs. Vai man ir tas gods runāt ar nepārspējamo autoru?

– Jā!

– Jūs esat tas pats slavenais Jānis Vridriķis Trampedahs?

– Jā, tas pats!

– Tas pats! Ak Dievs, beidzot! Pēc vairāku mēnešu mulsas meklēšanas, šaubām, cerībām un klejošanas esmu jūs atradis! Spiežu jūsu roku, jūs – ievērojamais zintenieks un burtnieks! Cilvēkam, kas man iedeva adresi, ar goda vārdu apsolījos jūsu dzīves vietu nevienam neizpaust. Pat ne dakterim Džonsonam, šim utubungam un neprašam, kas nodarījis jums tik daudz ļauna...

Vecā vīra seja noskaidrojās. Jaunekļa vārdi bija atstājuši negaidīti dzīvinošu iespaidu.

– Mans jaunais draugs, lūdzu kabinetā! Ar ko man tas gods, kā jūs saukt?

Svešinieks brīdi apmulsa, bet tad apņēmīgi paklanījās un teica:

– Kristofers Mārlovs. Klejojošs muzikants un *studiosus rerum naturae*.

– Mārlovs, Mārlovs... – kaut kur dzirdēts vārds...

Maģistram, kas lasīja tikai ķīmijas, fizikas, astroloģijas un kulinārijas grāmatas, diez vai kādreiz būs bijusi izdevība iepazīt vārdu – Mārlovs.

– Jūs laikam ārzemnieks? – pētīdams jautā Trampedahs.

– Nē, tīrs latvietis.

– Arī es, arī es! – saka maģistrs, satver jaunekli zem rokas un ved savā kabinetā. Atsēdinājis krēslā, pats atsēžas pie rakstāmgalda un saka: – Es klausos...

Tas bija 1930. gada smalkais stils, noklausīts pie augstiem ministrijas ierēdņiem un advokātiem, kad vajadzēja tiesāties. Majestātiskais “es klausos” arvien atstāja uz veco vīru apdullinošu iespaidu...

Ministrs sēž milzīgas istabas dziļumā aiz masīva rakstāmgalda. Sekretāre ielaiž galīgi nobijušos Trampedahu, kas godbijīgi sveicina. Ministrs ar ikšķi klusēdams norāda uz sēdekli, nesteigdamies noliek sāņus kaut kādus papīrus un gurdeni saka:

– Es klausos.

– Kā lai iesāku? – stostās jauneklis. – Varbūt labāk runāt vācu mēlē? Ja nemaldos, jūs – dzimis vācietis?

Maģistrs tumši pietvīkst, pierē izspiežas dzīslas. Tad viņš ar troksni nosviež zīmuli uz rakstāmgalda malas.

– Redzat, atkal šīs baumas! Atkal šī neslava, to jums droši vien iestāstījis dakteris Džonsons – atzīstaties? Tādēļ ka es vācietis – man aizliedz praktizēt Cēsīs, tādēļ ka es vācietis – mani diskriminē!

– Bet jūsu vārds Johans Frīdrihs, – iebilst jauneklis.

– Muļķības! Nekāds Johans! Jānis! Jānis Vridriķis!

– Jūsu māmiņas kundze dzimusi Šlēzvigā?

– Atkal apvainojums! Māte latviete – no Nidas Kuršu jomā.

– Man, cienājamo maģistr, ir liels pārsteigums, ka jūs latvietis...

– Teiksim labāk – kurzemnieks, – izlabo maģistrs. – Bet nekādā gadījumā vācietis, to jūs lieciet aiz auss, jaunais cilvēk!

Kristofers jau bija dzirdējis par šo Trampedaha divainību. Visnotaļ atklāti noliegdams savu tautību (slepen viņš bija vācu vingrošanas biedrības valdes loceklis un atbalstītājs), maģistrs, acīm redzot, aprēķinājis, ka jaunbagātnieku sabiedrībā kā latvietim tam būs izdevīgāk – pacienti nāca gandrīz tikai no lauku pelēko baronu vidus.

– Jūs, Mārlova kungs, laikam darīšanu dēļ mūsu pilsētā? Laipni lūdzu, pārnakšņosiet pie manis... Nekādu – bet! Nekādas viesnīcas, mans nams ir mana pils, esiet mīļš viesis!

Vecais vīrs piecēlās, atrāva logu un skaļi nokliedza, šoreiz angļu mēlē, gandrīz kā telegrammu:

– Kerolain! Met mieru! Ciemiņš. Cāli uz diviem, tīrus palagus, vannā priežu sāli, klozetā kadiķus. *Very well, old gorilla!*

Trampedahs bija pārliecināts, ka Kristofers Mārlovs angļu valodu nesaprot (tā izskaidrojama viņa atklātība un siltie vārdi, veltīti Kerolainei).

– *Thank you!* – teica Mārlovs. – Apceļoju Kursu, eju no pilsētas uz pilsētu, kinoteātros spēlēju klavieres mēmajās filmās, saceru studentu dziesmas, kuplinu kāzas ar deju mūziku, aizto esmu klejojošs zellis, tādus sauc arī par prāģeriem. Cunftīgie meistari dzīvo Rīgas jūrmalā, tie ir mūsu noraugi, mūsu ideāls. Agri vai vēl arī mēs kļūsim tādi paši, tiksim uzņemti Skaņražu ģildē vai svētās Cecīlijas cunftē, tad mēs parādīsim, kur tie vēži pa ziemu...

– Vēži? *A propos*, vakariņās jūs baudīsiet cāļus ar vēžiem un skostiņiem, – viltīgi acis mirkšķinādams, saka Trampedahs, – kaut ko tādu vēl nekad nebūsit ēdis, zvēru!

– Zem Lielās Ģildes, Klosterpgrabā, šo ēdienu var pasūtīt katrā laikā, maģistra kungs.

– Klosterpgrabā? Apakš Ģildes? Hā! Atļaujiet nožāvāties, jaunais cilvēks. Mērcei vajadzīgi muskata ziedi, īpaša ģelda, kur tos saberzt, lai smarža neiztvaikotu. Bet kur tādu ģeldu var pirkt? Nekur!

– Galvenais nav ģelda un muskata ziedi, bet krietni baroti vēži, pie tam labāk jau sarkanie nekā melnie, – Mārlovs mēģina apcelt veco, bet tas viņam šoreiz neizdodas.

– Mārlova kungs droši vien liek klāt arī jāņtārpiņus, vai nav tiesa?

– Esmu lasījis jūsu P. P. P., tādēļ citēšu recepti pilnībā, cienājamo maģistr, – saka Kristofers.

“Jele noģirni to cāli, griez pušu un liec podā, lej iešņavas treknumā vārītu vērša zupi klāt, piparus, muskata ziedus, sāli, karoti sviesta un gozē. Pēc tam ņem skostiņu mīkstumu un atkal gozē. Novāri divus kālus vidēja lieluma vēžu, taisi tos tirus, noņem tās mazās kājiņas, čaumalas un popes, bet visu to citu, kas vēzim ir – spīles, mīkstumus, astes –, svied prom. Čaumalas sagrūd piestā ar svaigu sviestu un laid uz ogļu uguns ievilkties. Kad pods uz galda jāliek, tad šauj to vēžu šerbetu klāt un vēl drusku englišsiera – rokefōr.”

Maģistrs bij pielēcis kājās un mirdzošām acīm lūkojās jauneklī.

– Kristofer Mārlov! Taisni tāda ir mana recepte, jūs to esat pat mazdrusciņ uzlabojis, skaidri pateikdams, kas jāšviež projām un kas jāatstāj podā. Nāc pie manas krūts, mīlais skolniek!

– Ar prieku, dārgais skolotāj!

Un maģistrs devās pie jaunekļa un slēdza to savās skavās.